

Приватно-правові та публічно-правові відносини: проблеми теорії та практики: матеріали Міжнародної конференції (в авторській редакції) (м. Маріуполь, 24 вересня 2021 року). Маріуполь, ДонДУВС. 2021. 295 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ (протокол №4 від 27 жовтня 2021 року)

Публікується за матеріалами міжнародної конференції «Приватно-правові та публічно-правові відносини: проблеми теорії та практики», яка відбулася 24 вересня 2021 року у Донецькому державному університеті внутрішніх справ (м. Маріуполь).

Видання може бути корисним для студентів, курсантів, аспірантів (ад'юнктів), слухачів магістратури, науково-педагогічних працівників, юристів-практики, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронних органів, представників громадських об'єднань та міжнародних організацій, а також всіх, хто цікавиться проблемами територіального розвитку, правового регулювання публічної влади, запобігання та протидії корупції, діяльності підприємств, окремих аспектів кримінального права та кримінології, адміністративної юрисдикції.

ОСОБЛИВОСТІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Кодекс України з процедур банкрутства (далі – КУЗПБ) запровадив банкрутство фізичних осіб, що не було притаманно для законодавства України у попередні роки. Ставлення до цього інституту не однозначне як у науковців, так і у практичних працівників. Так, Р. Поляковим висловлюється думка, що дійсно наразі існує категорія боржників – фізичних осіб, яка потребує допомоги. Так само, як і в лікарні є пацієнти, які мають приймати сильнодіючі знеболюючі ліки через тяжкість хвороби, а є пацієнти, яким цілком достатньо менш потужних медикаментів. Основне завдання законодавця – це надати сильнодіючі ліки, якими є прощення боргів фізособі, для боржників, які дійсно цього потребують, а для інших може бути цілком достатньо і звичайної реструктуризації боргу [1]. На думку І. Черногоренка, наявність процедури банкрутства фізичної особи стимулюватиме кредиторів ретельніше обирати потенційних боржників, оскільки саме на кредитора покладений обов'язок об'єктивно оцінити здатність повернути борг боржником, який нерідко схильний переоцінювати свої фінансові можливості [2].

Книга IV КУЗПБ носить загальну назву «Відновлення платоспроможності фізичної особи» і визначає загальні засади банкрутства фізичних осіб. Так, КУЗПБ визначає, що провадження у справах про неплатоспроможність боржника – фізичної особи, фізичної особи – підприємця здійснюється в порядку, визначеному для юридичних осіб, з урахуванням особливостей, визначених книгою IV КУЗПБ.

Згідно положень КУЗПБ стосовно фізичних осіб може бути введено процедуру реструктуризації боргів боржника або процедуру погашення боргів боржника. Разом з тим, КУЗПБ передбачає особливості банкрутства певних категорій фізичних осіб.

Так, у разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність стосовно боржника, який зайнятий у сільському господарстві, план реструктуризації боргів розробляється з урахуванням особливостей ведення такої діяльності – сезонності сільськогосподарського виробництва та його залежності від природно-кліматичних умов, а також можливості задоволення вимог кредиторів за рахунок доходів, які можуть бути одержані боржником від такої діяльності. У разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи – підприємця до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань вноситься відповідний запис, а про закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи – підприємця до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань вноситься відповідний запис (ст. ст. 136-137 КУЗПБ).

Тобто, провадження у справі про неплатоспроможність стосовно боржника, який зайнятий у сільському господарстві, та фізичної особи – підприємця містить певні особливості, які однак не мають вирішального значення.

Інша ситуація склалась щодо справ про неплатоспроможність фізичної особи, заборгованість якої виникла до дня введення в дію КУзПБ, за кредитом в іноземній валюті, який забезпечений іпотекою квартири або житлового будинку, що є єдиним місцем проживання сім'ї боржника (так звані валютні позичальники). У згаданих справах не призначається арбітражний керуючий і, відповідно, не надаються докази авансування винагороди керуючому реструктуризацією. Таким чином, для валютного позичальника розгляд справи здійснюється безкоштовно (судовий збір також не сплачується).

Господарський суд на підготовчому засіданні розглядає план реструктуризації, доданий до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, за результатами розгляду якого на підготовчому засіданні постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність з одночасним затвердженням плану реструктуризації або про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність через невідповідність поданої заяви умовам реструктуризації, визначеним цим пунктом.

Аналізуючи зміни у правовому регулюванні відновлення платоспроможності валютних позичальників, О. Фонова доходить висновку, що строк для перевірки всіх необхідних відомостей та затвердження плану реструктуризації є невиправдано коротким. З цього випливає ще одна проблема – якщо у боржника є ще кредитори, як суд може це встановити? Та коли вони виявились після затвердження плану реструктуризації, що робити? Процесуально це зовсім не врегульовано [3].

У разі якщо боржник не має фінансових можливостей погашати вимоги забезпеченого кредитора, господарський суд за клопотанням боржника відмовляє у затвердженні плану реструктуризації, встановлює мінімальну суму щомісячного виконання плану реструктуризації, яка не може бути меншою за половину мінімальної заробітної плати, встановленої Кабінетом Міністрів України на день ухвалення такого рішення, до моменту повного погашення реструктуризованого зобов'язання або переходить до наступної процедури та закриває провадження у справі про неплатоспроможність. Отже, для валютних позичальників можлива лише процедура реструктуризації боргів боржника, а процедура погашення боргів щодо такого боржника вводиться не може.

Таким чином, КУзПБ передбачає особливості неплатоспроможності стосовно боржника, який зайнятий у сільському господарстві, фізичної особи – підприємця та фізичної особи, заборгованість якої виникла до дня введення в дію КУзПБ, за кредитом в іноземній валюті, який забезпечений іпотекою квартири або житлового будинку, що є єдиним місцем проживання сім'ї боржника. КУзПБ надав низку преференцій для останньої категорії боржників (безоплатність судової процедури та неможливість запровадження процедури погашення боргів).

Список використаних джерел:

1. Поляков Р. Банкрутство фізичних осіб – «новий» інститут віком понад 2 тисячі років. *Закон і бізнес*. URL: https://zib.com.ua/ua/140297-bankrutstvo_fizichnih_osib__noviy_institut_vikom_ponad_2_tis.html (дата звернення: 19.09.2021).
2. Черногоренко И. Банкрутство физического лица: кому выгодно? URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2018/11/12/642449/> (дата звернення: 19.09.2021).
3. Фонова О. Новітня історія відновлення платоспроможності фізичних осіб – валютних позичальників. *Банкрутство & Ліквідація*. 02 червня 2021 р. URL: <https://bankruptcy-ua.com/articles/16880> (дата звернення: 19.09.2021).